

Riskienhallinta helpottaa maatalan johtamista

Jarkko Leppälä, MTT ja Mervi Murtonen, VTT

Maatalan riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että tilalla ei tarvitse pelätä tapaturmia, ammattitauteja, tuotantotappioita, konerikkoja, tulipaloja tai ikäviä ympäristövaikutuksia. Turvallinen ja häiriötön toiminta on tilan tuotannon kannalta tärkeää, ja sen järjestäminen kuuluu maatalan laatujohtamiseen.

Maatalousyrittäjä voi paljolti itse vaikuttaa oman maatilansa riskeihin. Riskienhallintaan kuuluu kuitenkin myös varasuunnitelmien tekeminen ja maatalan toimintavalmiuden kehittäminen niiden uhkien varalta, joiden toteutumista viljelijä ei suoraan voi itse estää.

MTT:n luotsaamassa Maatilojen turvallisuusjohtaminen -hankkeessa, Maaturvassa, tutkittiin maatalan turvallisuuden ja riskienhallinnan kehittämisvälineitä maatalan johtamisessa. Hankkeen tuloksena syntyi maatalan riskienhallinnan työvälinepaketti, joka julkaistaan pian internet-työkaluna.

Muutostilanteissa kannattaa ennakoida

Maatalan johtamisessa on usein kysymys lähinnä tuotannon ja toiminnan johtamisesta, mutta yhä enemmän tiloilla johdetaan myös muita ihmisiä. Kaksikin henkilöä muodostaa jo kokonaisuuden, joka kasvattaa tarvetta organisoida, viestiä ja huomioida päätöksissä useampia asioita ja ihmisiä. Toisella tavalla käännteentekevää maatilojen asioiden organisoinnissa ovat olleet toiminnan muutokset, uudet menetelmät ja tuotannon laajentaminen tai monialaistaminen.

Kaikissa muutostilanteissa arvioidaan aina muutokseen liittyvää riskiä joko tietoisesti tai tiedostamatta. Kun on huolella mietitty, millaisia riskejä muutos voi aiheuttaa ja mihin riskit kohdistuvat, ehditään paremmin torjua uhkia ennakoita. Näin voidaan varautua myös siihen tilanteeseen, että ne ehkäisevistä toiminnoista huolimatta toteutuvat.

Riskikartta auttaa maatalan johtamisessa

Maatila on monialainen yritysorganisaatio, jossa suhteellisen vähälukaiseen henkilöstöön on ladattu suuri määrä erilaista osaamista. Maatalan johtamisen turvallisuusviitekehystä muotoutuu siten väkisinikin monipuolinen.

Maatilan johtamisen riskienhallintaa varten MTT:ssä tehtiin yhteistyössä VTT:n kanssa Maatilan riskikartta, jossa esitellään tilan turvallisuusasioiden johtamisen viitekehys. Maatilan riskikartta voi toimia sekä koko tilan johtamisen apuneuvona että yksittäisten riskiosa-alueiden tarkastusvälineenä. Riskikartan tarkoituksena on kokonaiskuvan ja siihen osa-alueittain koottujen avainsanojen avulla tuoda miellelyhtymiä ja ideoita maatilan toimintojen mahdollisista uhkatekijöistä ja vaaratilanteista. Nämä tekijät voivat aiheuttaa riskejä, vaikuttaa riskeihin tai sisältää niitä. Riskikartan avulla voidaan myös hallita yksityiskohtaisempien riskientarkastuslistojen tietoja ja maatilan suunnittelua.

Turvallisuus on osa tilan toiminnan laatua

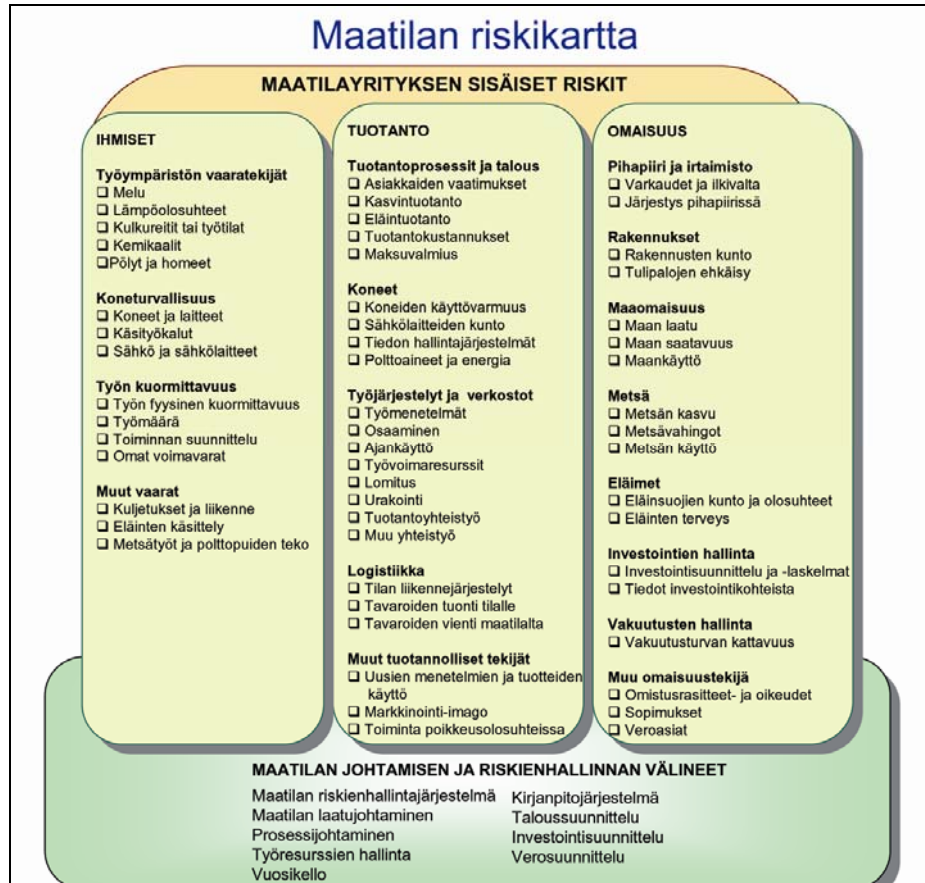
Riskikartassa on esitetty maatilan sisäiset riskiosa-alueet: ihmiset, tuotanto ja omaisuus. Tilan toiminnasta voi myös syntyä ympäristövaikutuksia, joiden jäsentely ja tarkastelu auttavat tilatoimintojen yhdistämistä näiden vaikutusten suunnitteluun. Ulkoisilla tekijöillä on jonkinasteinen mahdollisuus vaikuttaa tilan sisäiseen toimintaan ilman, että maatilayrittäjä voi puuttua noihin tekijöihin. Maatilan sisäisten riskien ja ympäristöuhkien kartoituksen avuksi tehtiin yksityiskohtaisemmat kysymyslistat, joita voi käyttää näiden osa-alueiden tarkistamiseen sekä tilan työvaiheiden tai prosessien suunnitteluun.

Johtamisen tulosten tulee näkyä käytännössä sujuvina ja mukavina työtehtävinä. Maatilakokonaisuuden hallinta syntyy tavoitteiden, tehtävien, tilan rakenteiden ja tulosten hahmottamisesta. On kuitenkin muistettava, että yritysturvallisuuden kehittäminen vaatii maatilan tuotannon huomioivaa suunnittelua ja käytännön työtä. Ensin on päätettävä tavoitteet ja sen jälkeen ryhdyttävä asia kerrallaan toimeen.

Pienyritykset kaipaavat räätälöityä riskienhallintaa

Alkutuotannossa vallitseva liiketoiminnan epävarmuus ja erinäiset tuotannolliset riskit ovat kasvattaneet tarvetta kehittää maaseudun pienorganisaatioille räätälöityjä riskienhallinnan välineitä. Esikuvana niiden kehittämisessä on ollut VTT:n laatima Pienten ja keskisuurten yritysten riskienhallinnan PK-RH-työvälinesarja. Nyt kehitetyn Maatila RH -riskienhallintavälineistön tarkoituksena on torjua maataloustyön riskejä ja tulevia ongelmia sekä parantaa maatilan työketjujen ja liikkeenjohdon yhdistettyä hallintaa.

Lisätiedot: jarkko.leppala@mtt.fi
puh. (09) 2242 5275

Osa Maaturva-hankkeessa laaditusta maatilan riskikartasta. Riskikartan avulla tehdään yleiskatsaus ja yhteenveto maatilan riskeistä. Yrityksen sisäisten riskien lisäksi maatilan toimintaan vaikuttavat monet ulkoiset tekijät, ja toisaalta tilan toiminnasta voi aiheutua riskejä ulkopuolisille ja ympäristölle.

Jarkko Leppälä

Monet maatilan turvallisuusasiat ovat isännän vastuulla. Niiden hallintaa helpottaa riskien tunnistaminen. Hyvin tehty riskienhallinta vähentää myös toiminnan häiriöitä maatilalla.